

Streszczenie

Tematyka powstawania i rozwoju ugrupowań narodowych w państwach Grupy Wyszehradzkiej jest coraz częściej podnoszona we współczesnej politologii. Rozpoczęty po 1989 roku proces transformacji systemowej, jaki miał miejsce w krajach Europy Środkowej i Wschodniej stanowił powód znacznej przebudowy ich sceny politycznej, polegającej na odejściu od dotychczas panującego reżimu ku demokracji liberalnej. Fakt ten miał również znaczący wpływ na pojawienie się licznych formacji politycznych odwołujących się w swej narracji do nowych idei, w tym również idei narodowej. Analiza literatury przedmiotu pozwala stwierdzić, iż o ile problematyka partii i ugrupowań narodowych w Europie Zachodniej jest opisana w sposób bogaty i wyczerpujący, to badaniom nad tego typu formacjami politycznymi w naszej części kontynentu wciąż nie poświęca się wystarczająco dużo uwagi. Fakt ten stanowił dodatkowy asumpt do napisania niniejszej dysertacji.

W rozprawie podjęto próbę polegającą na prześledzeniu i wyjaśnieniu procesów składających się na charakter oraz sposób działania ugrupowań narodowych w Grupie Wyszehradzkiej. Celem pracy jest zbadanie mechanizmów, mających wpływ na kształtowanie się ugrupowań narodowych w Polsce, Czechach, Słowacji oraz na Węgrzech, jak również ustalenie ich pozycji na scenach politycznych tychże państw. Ostatnie lata były czasem, kiedy to zaobserwowano wzrost poparcia dla partii i ugrupowań narodowych. Coraz częściej również można zaobserwować tendencję przejawiającą się w sytuacji, w której postulaty podnoszone przez formacje narodowe są przejmowane przez partie rządzące. Niniejsza praca ma za zadanie zbadanie tegoż zjawiska oraz ustalenie, jakie czynniki wpływają na wzrost poparcia dla ugrupowań narodowych w państwach Grupy Wyszehradzkiej.

Praca składa się z pięciu rozdziałów. Rozdział pierwszy ma charakter teoretyczny. Skupiono się w nim na wyjaśnieniu znaczenia kluczowych dla dalszych rozważań pojęć i zagadnień teoretycznych, jak: nacjonalizm, skrajność, populizm, ekstremizm, radykalizm. Ponadto w oparciu o dostępną literaturę dokonano możliwie zwięzłego przedstawienia narodzin i rozwoju podziału na prawicę i lewicę.

Rozdział drugi dotyczy różnic występujących pomiędzy ugrupowaniami narodowymi Grupy Wyszehradzkiej, a podobnymi ideowo formacjami Europy Zachodniej. Zostały one przedstawione w kontekście występujących w społeczeństwie podziałach socjopolitycznych oraz w oparciu o funkcjonujące w naukach politycznych typologie rodzin partyjnych.

Rozdział trzeci obejmuje opis rozwoju ugrupowań narodowych w omawianych państwach na przestrzeni lat. Szczególnie duży nacisk położono na wpływ, jaki miały na omawiane formacje istniejące w społeczeństwie podziały socjopolityczne.

Rozdział czwarty prezentuje analizę ideową i programową ugrupowań narodowych pod względem ich stosunku do następujących kwestii: gospodarki, religii, imigracji, Unii Europejskiej oraz NATO, zmian systemowych, militariów, rodziny i kwestii socjalnych, ekologii oraz demokracji i procesu demokratyzacji. Analiza ta pozwoliła na ustalenie ideologicznego profilu analizowanych ugrupowań.

Rozdział piąty obejmuje problematykę, na którą składają się następujące zagadnienia: klasyfikacja ugrupowań narodowych, pozycja lidera, budowa organizacyjna, poparcie elektoratu oraz oddziaływanie, jakie omawiane przez nas formacje wywierają na systemy polityczne państw Grupy Wyszehradzkiej.

Rozwój ugrupowań narodowych Grupy Wyszehradzkiej, jak również reszty państw Europy Środkowej i Wschodniej jest wciąż obszarem dającym duże możliwości do prowadzenia kolejnych badań. Wnioski zawarte w dysertacji mogą okazać się przydatne w dalszym eksplorowaniu analizowanego zagadnienia, jaki stanowią ugrupowania narodowe w państwach Grupy Wyszehradzkiej. Niniejsza rozprawa doktorska powinna w istotny sposób przyczynić się do pogłębienia wiedzy i dalszego rozwoju badań nad poruszaną tematyką.

Summary

The issue of creation and development of national parties in the Visegrad Group countries is raised more and more frequently in the contemporary political science. The process of systemic transformation, which started in 1989 in countries of Central and Eastern Europe, was a reason for significant reconstruction of their political scene, consisting in the departure from the hitherto prevailing regime towards liberal democracy. This fact also had a significant impact on the emergence of numerous political formations referring in their narrative to new ideas, including the national idea. The analysis of the literature on the subject shows that while the issues of parties and national groups in Western Europe are described in a rich and exhaustive manner, research on this type of political formations in our part of the continent is still not given enough attention. This fact constituted an additional inducement for the writing of this dissertation.

In this dissertation, an attempt has been made to trace and explain the processes that make up the nature and manner of operation of national parties in the Visegrad Group. The aim of the study is to investigate the mechanisms influencing the formation of national groups in Poland, the Czech Republic, Slovakia and Hungary as well as establish their position on the political scenes of these countries. Recent years have seen an increase in support for national parties and groups. Also, more and more often we can observe tendencies manifested in a situation in which the demands raised by national formations are taken over by the ruling parties. The purpose of this work is to investigate this phenomenon and determine what factors influence the increase in the support for national parties in the Visegrad Group countries.

The work is composed of five chapters. The first chapter provides the theoretical framework and focuses on explaining the meaning of key concepts and theoretical issues, such as nationalism, populism, extremism, radicalism, which are crucial for further considerations. Moreover, based on the available literature, the most concise presentation of the birth and development of the division into the right-wing and left-wing politics has been made.

The second chapter concerns the differences between the national groups of the Visegrad Group and ideologically similar formations of Western Europe. They have been presented in the context of socio-political divisions occurring in society and on the basis of typologies of party families functioning in political science.

The third chapter describes the development of national parties in the countries under discussion over the years. Particular emphasis was placed on the influence of socio-political divisions on the discussed formations.

The fourth chapter presents an ideological and program analysis of national groups in terms of their attitude to the following issues: economy, religion, immigration, the European Union and NATO, system changes, military, family and social issues, ecology as well as democracy and the democratization process. This analysis made it possible to establish the ideological profile of the analyzed groups.

The fifth chapter covers the aspects including the following issues: classification of national groups, leadership position, organizational structure, electoral support and the impact the discussed formations have on the political systems of the Visegrad Group countries.

The development of national parties of the Visegrad Group, as well as the rest of the countries of Central and Eastern Europe, is still an area that offers great opportunities for further research. The conclusions contained in the dissertation may turn out to be useful in

further exploring the analyzed issue posed by national parties in the countries of the Visegrad Group. This doctoral dissertation should significantly contribute to the broadening of knowledge and further development of research on the subject matter.